

**Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky
Štátny archív v Košiciach,
pracovisko Archív Michalovce**

**Miestny národný výbor v Kucanoch
1950 – 1960**

INVENTÁR

**Spracovala
Gabriela Širochmanová**

Michalovce 2001

Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky
Štátny archív v Košiciach
pracovisko Archív Michalovce

Miestny národný výbor v Kucanoch
1950 – 1960

INVENTÁR

Spracovala
Gabriela Širochmanová

Michalovce 2001

©MINISTERSTVO VNÚTRA SR, ŠTÁTNY ARCHÍV V KOŠICIACH, PRACOVISKO
ARCHÍV MICHALOVCE

ÚVOD

I. Dejiny obce a miestnej správy

Kucany sú miestnou časťou obce Oborín. V lete 1374 poddaní zemanov z Vojky, navedení ich zemepánmi, zajali v lesoch medzi Kucanmi a Brehovom čriedu 300 sviň tamojších valachov a dohnali ich do Vojky. Proti krádeži sviň protestovali zemanovia z Cejkova a vtedy vznikla najstaršia zachovaná správa o Kucanoch. Z obsahu správy je isté, že Kucany jestvovali už pred rokom 1374, kedy tam okrem poddaných žili aj valasi, chovajúci v lužných lesoch aj svine.

V 14. až 17. storočí zapisovali dedinu pod názvom Mezpesth, čo bolo jej maďarské po menovanie. Slovenský názov Kucani, z toho Kucany, sa do písomností dostal až od 18. storočia. Pri vzniku oboch názvov sa uplatnila iná motivácia. Maďarský názov Mészpest, zložený zo slov mész = vápno a pest = pec vyjadril to, že tam pálili vápno. Takú špecializovanú činnosť vykonávali nepochybne ľudia z poverenia uhorských kráľov v 11. až 13. storočí, pokiaľ bola dedina súčasťou kráľovských majetkov hradného panstva Zemplín. Vápno bolo potrebné k výstavbe a údržbe múrov, napr. kráľovského hradu Zemplín. Pozoruhodné je, že slovo pest je južnoslovanského pôvodu (páliť = maď. éget), Maďarský názov si však okolité slovenské obyvateľstvo neosvojilo, takže názov Mészpest zostal úradným názvom. Okolité i miestne slovenské obyvateľstvo používalo nárečový názov Kucani, neskôr Kucany, koreniaci vari v osobnom mene Kotan.

Jazykovedné poznatky vedú k názoru, že kucanské sídlisko jestvovalo aj pred 11. storočím. Okolo polovice 14. storočia sa tam usadilo niekoľko valašských rodín. 14. a 15. storočí patrili Kucany najmä šľachticom z Cejkova, v 16. – 17. storočí Peréniovcom a iným zemepánom. A roku 1567 boli kucanské sedliacke domácnosti zdanené od 4,75 porty. Jedna sedliacka usadlosť bola opustená, pričom tam žili tri želiarske domácnosti. V roku 1582 sedliakov zdanili od troch port. Sídlisko malo v roku 1600 deväť obývaných poddanských domov.

Na prelome 16. a 17. storočia boli Kucany malou dedinou s výlučne poddanským obyvateľstvom. V 17. storočí kucanské sedliacke domácnosti chudobneli a ubúdalo ich. V roku 1610 zdanili sedliakov, ale aj želiarov spolu od 1,5 porty. V roku 1635 sedliakov už nebolo a želiarov zdanili iba od osminy porty. Obyvatelia postupne sídlisko opúšťali, ktoré napokon spustlo. V období okolo roku 1715 až 1720 dedina nejestvovala.

Obec Kucany bola oslobodená Červenou armádou. Organizovanie štátnej a verejnej správy sa začalo už koncom roku 1944. Prvá úprava Povereníctva SNR pre veci vnútorné obmedzila činnosť MNV na dočasný výkon funkcií obecných výborov. Pokyny SNR pre MNV a ONV z 8. septembra 1944 stanovili národným výborom úlohu dozerať na bezchybný chod verejnej správy, bezpečnosti, poriadku, zásobovania. Na území oslobodzovanom Sovietskou armádou dochádzalo k likvidácii okresných úradov a notárskych úradov a preneseniu ich právomocí na národné výbory. Prezidentský dekrét z 4. decembra 1944 charakterizoval NV ako dočasné orgány verejnej správy. Spolu s Dočasným národným zhromaždením mali tvoriť jednotnú sústavu zastupiteľských orgánov. Rozhodujúcim momentom pre ich vývoj bolo prijatie Košického vládneho programu. Právnu kodifikáciu národných výborov zabezpečilo nariadenie SNR č. 26/1945 Zb. SNR zo 7. apríla 1945. Národné výbory sa ustanovili ako orgány verejnej správy v obvode svojej pôsobnosti. Ich ustanovením došlo k zrušeniu obvodných a obecných notárskych úradov, zrušili sa okresné a župné úrady a zlikvidoval systém dvojkoľajnosti v štátnej správe. Ako výkonné orgány MNV boli vytvorené obvodné úrady národných výborov a úrady MNV. V rokoch 1945 – 1950 patrila obec pod správu obvodného úradu MNV Malčice. Podľa Ústavy ČSR z 9. mája 1948 sa národné výbory stali nositeľmi a vykonávateľmi štátnej moci v obciach, okresoch a krajoch. MNV mal vytvárať podmienky pre uspokojovanie každodenných potrieb a záujmov občanov, starať sa o zveľaďovanie obcí, rozvíjať kultúrny a spoločenský život, chrániť verejný poriadok a práva občanov.

Činnosť MNV sa delila na dva odlišné úseky. Rozhodovanie vykonávalo plénum, rada a predseda MNV. Prácu odbornú, poradnú a výkonnú vykonávali miestne komisie, obvodný úrad MNV, ktorý bol výkonným orgánom v obvode NV. Obvodný úrad vykonával písomné práce MNV, vykonával uznesenia a opatrenia orgánov MNV, príkazy, nariadenia a dožiadania vyšších orgánov podľa pokynov predsedu alebo rady MNV. Pôsobnosť MNV bola stanovená dočasným organizačným poriadkom, dočasným rokovacím poriadkom, dočasným kancelárskym poriadkom. Národným výborom bola zverená rozsiahla všeobecná právomoc nad kontrolou priemyselných, poľnohospodárskych, lesných a iných skonfiškovaných podnikov, zúčastňovali sa na revízií pozemkovej reformy, vykonávaní novej pozemkovej reformy. Roky 1945 – 1948 predstavovali zápas o charakter národných výborov. Februárové udalosti v roku 1948 znamenali zakotvenie národných výborov v ústave. Zjazd NV v Kroměříži započal prestavbu verejnej správy. Nasledovalo prijatie zákona o krajskom zriadení č. 280/1948 Zb. z. a zákona SNR č. 14/1949 Zb. SNR a vládneho nariadenia č. 139/1949 Zb. o organizácii ľudovej správy v okresoch. V roku 1950 zanikli vládny

nariadením obvodné úrady MNV a MNV vznikli v každej obci. Do roku 1960 patrila do okresu Veľké Kapušany a Prešovského kraja a po roku 1960 do okresu Trebišov.

V roku 1950 bol predsedom MNV Anton Pet, plénum MNV bolo 12 členné. Prvé zasadnutie bolo 13. augusta 1950. Pre ďalšiu činnosť MNV bolo dôležité prijatie ústavného zákona 12/1954 Zb. a tiež zákonov č. 13 a 14/1954 Zb., ktoré vymedzili a upravili úlohy národných výborov. V máji 1954 prebehli aj v Kucanoch voľby do NV. Dochádza znovu k zmene na poste predsedu MNV. Na čele MNV stál Ján Vasil', st., na poste tajomníka MNV Andrej Vasil'. Plénum malo 9 členov. Prvé zasadnutie MNV sa konalo 25. mája 1954. V roku 1959 predsedom MNV stal Karol' Koča, tajomníkom Anton Vasil', plénum malo 9 členov. V roku 1900 bola obec pripojená k Oborínu.

II. Vývoj a dejiny fondu

Spisová manipulácia sa po vzniku národných výborov viackrát upravovala. Dočasný kancelársky poriadok, ktorý bol používaný v bývalých okresných a župných úradoch, platil až do roku 1948. Zásady kancelárskej služby vo vnútornej správe vydalo Povereníctvo vnútra v roku 1948 pod č. 162/210-I./2-1948. Od roku 1949 platil Dočasný spisový plán pre vnútornú správu č.162/211-I./2-1948. Bol založený na systéme skupín, oddielov, spisových hesiel. Kancelárska služba i Dočasný spisový plán v roku 1949 – 1950 sú vytvorené na zásadách hospodárnosti a úspornosti. Pod značkou 185-15/10-1950-II/2 vydalo Povereníctvo vnútra novú úpravu spisovej služby v národných výboroch. Nadobudla platnosť od roku 1951. Podľa nej sa spisová služba vykonávala v rámci desatinnej sústavy. Rozčlenila agendu NV do desiatich tried, pričom trieda mala desať oddielov, oddiel desať hesiel, heslo desať podhesiel. V roku 1954 vyšli pod č. 317/1954 v zbierke inštrukcií KNV smernice Povereníctva vnútra NV/3-055.0-6/10-1954 pre spisovú manipuláciu vo výkonných orgánoch NV. Zaviedli podací denník a register . Prílohu tvorili zoznamy ukladacích znakov. Úpravou písomností sa zaoberali smernice Povereníctva vnútra č. NV/3-055.0-7/8-1954, uverejnené pod poradovým číslom 265/1954. Spisová služba v rokoch 1949 – 1954 nenaplnila očakávania, pretože písomnosti bolo ťažko vyhľadať v registratúre, keďže sa nevedli ani protokoly ani indexy. Nový manipulačný systém platný od 1. januára 1955 zaviedol protokolovanie spisov, agenda každého odboru bola rozčlenená do vecných skupín označených poradovým číslami od 1 do 99. Spisovú manipuláciu v organizáciách MNV neskôr upravili smernice Povereníctva vnútra

SVV/1-10 630/1958. K zdokonaleniu tohto systému dochádza v roku 1959. Smernice Povereníctva vnútra SVV/1-1 506/1959 priniesli nový zoznam ukladacích znakov rozšírených o podznaky, vyrad'ovacie značky a lehoty. Hlavné ukladacie znaky boli rozčlenené do všeobecnej skupiny 51-99 a podľa jednotlivých činností NV 101-622. Súčasťou spisovej služby je skartácia, ktorou sa zaoberal už dočasný spisový plán pre vnútornú správu z roku 1948. Tento určoval pomerne málo spisového materiálu na trvalú úschovu. Podrobnejšie smernice na vyrad'ovanie písomností vyšli v zbierke obežníkov pre KNV pod č. 407/1953, boli platné pre manipulačné obdobie rokov 1945 – 1954. Obsahovali zoznam lehôt na vyrad'ovanie písomností.

MNV v Kucanoch vo svojej práci nedodržiaval zásady spisovej manipulácie, spisy ukladal stále chronologicko-numerickej spôsobom. MNV uplatňoval centralizovaný systém vedenia spisovej služby. Spisový materiál bol evidovaný v podaciach denníkoch, došlé písomností boli označené podacou pečiatkou a uložené v spisových obaloch. Ukladacie znaky neboli používané ani v podacej pečiatke, ani na spisovom obale. Spisový materiál bol uložený v príručnej spisovni MNV v regáloch, rozčlenený podľa rokov, účtovný materiál bol uložený oddelene.

Spisový a účtovný materiál za nové roky bol uložený v plechových uzamykateľných skriniach, v kancelárii pracovníčky MNV, zápisnice zo zasadnutí pléna, rady a komisií bolo uložené v kancelárii predsedu MNV v plechových uzamykateľných skriniach.

Štátny okresný archív v Michalovciach preberal do trvalej úschovy písomnosti viackrát. Materiál preberal po vykonaní skartácie na základe preberacích zoznamov. Prvýkrát v roku 1958 za obdobie rokov 1950 – 1953 v celkovom množstve 0.24 b. m.

Po vykonaní vnútornej skartácie pri spracovaní inventára MNV sa rozsah fondu ustálil na 3 škatúle čo je 0,36 b. m. Fond MNV v Kucanoch nie je kompletne zachovaný.

III. Archívna charakteristika fondu

Časové rozpätie fondu MNV v Kucanoch je 1950 – 1960. Spisová manipulácia sa v rokoch 1950 – 1954 len čiastočne vykonávala podľa spisového plánu vydaného Povereníctvom vnútra pod č. 185-15/10-1950-II/2, spisy však neboli označované ukladacími znakmi, používalo sa len chronologické hľadisko. Z tohto dôvodu sa pri spracovaní ponechalo

chronologické usporiadanie i s ohľadom na to, že spisového materiálu za jednotlivé roky nebolo veľa.

V rokoch 1955 – 1960 došlo k zmene spisovej služby, ani tá sa v praxi MNV v Kucanoch neujala. Naďalej sa používalo numericko-chronologické hľadisko. Takéto usporiadanie spisov je ponechané i v inventári, je vyhovujúce z obsahovej i orientačnej stránky.

Za úvodom inventára sú zaradené zápisnice pléna, rady a komisií MNV. Chýbajúce zápisnice spracovateľka doplnila z fondu ONV Michalovce, odboru organizačného. Úradné knihy z toho dôvodu sú celkovo zachované. Zo zápisníc pléna chýbajú roky 1952, 1955 – 1956, 1960, zo zápisníc rady roky 1956, 1959. Zo spisov sa nezachovali ročníky 1950, 1953 – 1960. V niektorých prípadoch neboli spisy zaprotokolované, sú zaradené chronologicky na konci každého ročníka spisov. Registratúrne pomôcky tvoria podacie denníky a vôbec sa nezachovali.

Účtovný materiál sa z tohto obdobia vôbec nezachoval. Pri spracovaní fondu MNV sa vykonala vnútorná skartácia celého fondu, škartovali sa duplicitné materiály a materiál bez archívnej hodnoty. Inventárnu jednotku tvorí u zápisníc jedna kniha /ročník neviazaných zápisníc/, u spisov jeden ročník spisov, u účtovného materiálu ročník tohto materiálu. K inventáru je vypracovaný menný register, ktoré umožňujú rýchlu orientáciu po inventári. Za heslom v registri je uvedené číslo strany, na ktorej sa uvedený záznam nachádza.

IV. Rozbor obsahu fondu

Fond MNV v Bajanoch je rozčlenený do dvoch hlavných častí – úradné knihy a spisový materiál. Úradné knihy sú zápisnice zo zasadnutí pléna, rady, komisií MNV. Poskytujú dôležité informácie o histórii obce, o všetkých významných udalostiach, ktoré sa v obci vyskytli. Spisový materiál poskytuje veľa zaujímavých údajov a faktov o rozvoji obce, výstavbe, školstve, kultúre a živote občanov. Často ho využívame pre potreby občanov, niekedy supľujú stratené spisy z fondov ONV. Fond MNV v Kuchanoch obsahuje celkovo 0,36 b. m., ktoré sú uložené v 3 škatuliach.

V. Protokolárny záznam o vypracovaní inventára

Fond MNV v Kucanoch bol spracovaný v roku 2001 ŠOKA v Michalovciach a zinventarizovala ho Gabriela Širochmanová.

Použitá literatúra:

1. Uličný Ferdinand: Dejiny osídlenia Užskej Župy.
2. Kolektív autorov: Vlastivedný slovník obcí na Slovensku zv. II., Bratislava 1977.

Zoznam použitých skratiek

Čsl.	československý
DO KSS	dedinská organizácia Komunistickej strany Slovenska
DP	drobná prevádzkareň
IBV	individuálna bytová výstavba
J-ĽSD	Jednota - ľudové spotrebné družstvo
JRD	Jednotné roľnícke družstvo
MNV	miestny národný výbor
MŠ	materská škola
NB	národná bezpečnosť
OH	okresný hygienik
ONV	okresný národný výbor
OPMP	okresný podnik miestneho priemyslu
OSSD	okresná správa spotrebného družstva
OÚNZ	okresný ústav národného zdravia
OVP	ochrana verejného poriadku
PÚ	projektová úloha
R-MNV	rada miestneho národného výboru
SD	spotrebné družstvo
SNB	Sbor národnej bezpečnosti
STS	strojová a traktorová stanica
UNRRA	medzinárodná organizácia na pomoc poškodeným štátom v II. svetovej vojne
VB	Verejná bezpečnosť
VLK	výbor ľudovej kontroly
VSN	Východoslovenská nížina
ZDŠ	základná deväťročná škola
ZNB	zbor národnej bezpečnosti

Úradné a evidenčné knihy

Úradné knihy

Inv. č.	Časový rozsah	Sign.	Č. spisu	Č. škat.
1	1950 Zápisnice pléna.			1
2	1951 Zápisnice pléna.			1
3	1953 Zápisnice pléna.			1
4	1954 Zápisnice pléna.			1
5	1957 Zápisnice pléna.			1
6	1958 Zápisnice pléna.			1
7	1959 Zápisnice pléna.			1
8	1950 Zápisnice rady.			2
9	1951 Zápisnice rady.			2

10	1952 Zápisnice rady.	2
11	1953 Zápisnice rady.	2
12	1954 Zápisnice rady.	2
13	1957 Zápisnice rady.	2
14	1958 Zápisnice rady.	2
15	1959 Zápisnice rady.	2
16	1960 Zápisnice rady.	2

Spisový materiál

Spisy

- 17 1951 2
- Výt'ah zo zápisnice o pojednávaní pozostalosti - Michal Šipoš, - Júlia Bertóková rod. Salánciová. Výmer - udelenie súhlasu k scudzeniu poľnohospodárskych pozemkov - Andrej Michaleko. Výt'ah z pozostalostnej zápisnice - Anna Keresty rod. Pačuta. Výmer - udelenie súhlasu k scudzeniu poľnohospodárskych pozemkov - Mária Brenová rod. Repašová, - Mária Dandárová rod. Potačová, - Jozef Korčinský, - Jozef Kiral'. Uznesenie súdu - vklad vlastníckeho práva - Jozef Šipoš, - František Šipoš, - Michal Šipoš, - Štefan Mišlai, Barbora Mišlai rod. Dobošová, - , Ján Tussai, manž. Mária rod. Vargová, - Michal Doboš, - Andrej Pačuta, manž. Mária rod. Ujhazy, - František Tuššai, - Mária Koščová rod. Mihalková. Výmer - udelenie súhlasu k scudzeniu poľnohospodárskych pozemkov - Mária Vasil'ová rod. Čurmová.
- 18 1952 2
- Výmer - udelenie súhlasu k scudzeniu poľnohospodárskych pozemkov - Jozef Korčinský a manž. Mária rod. Vargová. Uznesenie v exekučnej veci - Andrej Budai. Uznesenie súdu - vklad vlastníckeho práva - František K. Tuššai zo Sirneku a Michal Bačo a manž. Mária rod. Kmetony z Jestrebu. Uznesenie súdu - prejednávane dedičstva - Andrej Kočan.

Menný register

B

Bačo Michal	18
Báčová Mária	18
Bertoková Júlia	17
Brenová Mária	17
Budai Andrej	18

D

Dandárová Mária	17
Doboš Michal	17

K

Kerestyová Anna	17
Kiráľ Jozef	17
Kočan Andrej	18
Korčinská Mária	18
Korčinský Jozef	17, 18
Koščová Mária	17

M

Michaleko Andrej	17
Mišlai Barbora	17
Mišlai Štefan	17

P

Pačuta Andrej	17
---------------	----

Pačuta Anna	17
Pačutová Mária	17

R

Repášová Mária	17
----------------	----

Š

Šipoš František	17
Šipoš Jozef	17
Šipoš Michal	17
Šipoš Michal	17

T

Tussai Ján	17
Tušai František	17, 18

V

Vasiľová Mária	17
----------------	----

Tiráž

Názov fondu:	Miestny národný výbor v Kucanoch
Značka fondu:	MNV-KU
Typ pomôcky:	inventár
Časový rozsah fondu:	1950 – 1960
Miesto uloženia:	Štátny okresný archív v Michalovciach
Počet inventárnych jednotiek:	18
Počet ukladacích jednotiek:	3
Stav ku dňu:	31. 12. 2001
Fond usporiadala:	Gabriela Širochmanová
Inventár zostavila:	Gabriela Širochmanová
Počet strán:	12
Prepísala:	Gabriela Širochmanová